

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ДКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Державне управління: удосконалення та розвиток № 4, 2017

УДК 502.35

А. М. Валюх,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності,*

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯМ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ

A. M. Valyukh,

*PhD in Economics, Associate Professor of department of Public Administration,
Documentation and Informational Activity Department,
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

CHARACTERISTICS OF THE ORGANIZATIONAL SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION OF NATURAL CAPITAL PRESERVATION OF UKRAINE

Розглянуто організаційну структуру державного управління збереженням природного капіталу України. Проаналізовано ефективність державного управління збереженням природного капіталу. Розглянуто кращий міжнародний досвід державного управління та розроблено рекомендації щодо його імплементації в Україні.

The organizational structure of public administration of natural capital conservation of Ukraine has been investigated. The government natural capital conservation effectiveness has been analyzed. Considered best practices of public administration and recommendations for its implementation in Ukraine.

Ключові слова: *державне управління, природний капітал, держава, система.*

Keywords: *public administration, natural capital, state system.*

Постановка проблеми. Законодавство, державні нормативні акти у сфері збереження природного капіталу формуються на рівні Верховної Ради України (Комісія з питань екології і раціонального природокористування та інші комісії), а також Кабінету Міністрів України (відділ з питань техногенної, екологічної, ядерної безпеки і

природокористування та деякі інші структурні під розділи). В комплексі питань державної екологічної політики, що перебувають в компетенції Верховної Ради України, одне з чільних місць посідають питання збереження природного капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження механізмів державного управління збереженням природного капіталу займалися І. Мігус, Б.Данилишин, О.Мягченко, О. Радченко, О. Лазор, Є. Романенко, С.Дорогунцов, Н.Бондар, В.Коваль, С.Попович, Я.Мовчан, С.Генсірук, А. Якимчук та багато інших. Проте питанню удосконалення організаційної структури на загальнодержавному рівні достатньої уваги не приділялося, що зумовило продовження наукових пошуків у цьому напрямі.

Постановка завдання. Дослідити організаційну структуру державного управління збереженням природного капіталу, виявити основні недоліки, запропонувати ефективні наукові напрями його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Організаційне забезпечення управління охороною навколишнього природного середовища і заповідною справою зокрема, покладається на *Кабінет Міністрів України*, до компетенції якого в цій сфері належать прийняття рішень з організації та скасування територій і об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, організації екологічного виховання та екологічної освіти громадян тощо.

Рис. 1. Організаційна структура державних органів та установ у сфері управління збереженням природного капіталу України

За Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» Кабінет Міністрів України затверджує Положення про спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, який діючий відповідно до своєї компетенції та органів на місцях.

Нині спеціально уповноваженим органом державного управління природно-заповідним фондом є Міністерство екології та природних ресурсів України (Мінекоресурсів України). Його завдання – забезпечити розвиток заповідної справи, ефективну систему збереження природного капіталу, функціонування заповідників, національних природних парків та інших заповідних територій, реалізація заходів, спрямованих на збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, ведення Червоної книги. Крім того, у сфері його діяльності підготовка та подання клопотань про створення (оголошення) природно-заповідних територій і об'єктів на підставі пропозицій наукових установ, природоохоронних громадських об'єднань або інших зацікавлених підприємств, установ, організацій та громадян, розробка та затвердження положень про ПЗТ і ПЗО загальнодержавного значення, ведення Державного кадастру природно-заповідного фонду.

Повноваження з питань заповідної справи здійснює Мінекоресурсів України безпосередньо через Державну службу заповідної справи, державні управління екології та природних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі, спеціально уповноважені органи в галузі екологічної безпеки Автономної Республіки Крим, інспекції, науково-дослідні та навчальні заклади, інші підприємства, установи й організації, що входять до сфери його управління і становлять систему Мінекоресурсів України.

Відповідно до змін, внесених у Закон «Про природно-заповідний фонд України», для забезпечення управління територіями і об'єктами природно-заповідного фонду, реалізації програми перспективного розвитку заповідної справи при тодішньому Міністерстві охорони навколишнього природного середовища постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 р. № 1000 затверджено Положення про Державну службу заповідної справи (ДСЗС) – правонаступницю Головного управління національних природних парків і заповідної справи.

Постановою уряду затверджено положення про ДСЗС, вона є урядовим органом державного управління, діє у складі Мінекоресурсів України і підпорядковується йому. У межах своїх повноважень дана служба організує та здійснює систематичний контроль за виконанням актів законодавства, узагальнює практику застосування законодавства з питань, віднесених до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства і подає їх на розгляд Мінекоресурсів.

Основними завданнями ДСЗС є:

- участь у межах своєї компетенції в реалізації державної політики у сфері збереження та невиснажливого використання природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів і об'єктів;
- забезпечення державного управління територіями і об'єктами природно-заповідного фонду;
- здійснення державного контролю за додержанням режиму охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- забезпечення збереження біологічного і ландшафтного різноманіття на територіях природно-заповідного фонду;
- підготовка пропозицій стосовно сталого розвитку репрезентативної мережі природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі.

ДСЗС відповідно до покладених на неї завдань:

- організує і здійснює методичне керівництво веденням заповідної справи;
- розробляє та запроваджує економічний механізм збереження, невиснажливого використання і відтворення природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- готує пропозиції з основних напрямів державної політики з метою збереження, невиснажливого використання природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів та об'єктів;
- координує діяльність установ природно-заповідного фонду і служби державної охорони природно-заповідного фонду України;
- здійснює заходи щодо професійної підготовки і перепідготовки кадрів;
- подає на розгляд Мінекоресурсів України обгрунтовані пропозиції щодо визначення обсягів бюджетних асигнувань, необхідних на утримання підпорядкованих міністерству установ природно-заповідного фонду та проведення заходів, спрямованих на збереження і відтворення його природних комплексів;
- подає на розгляд Мінекоресурсів України обгрунтовані пропозиції щодо визначення обсягів бюджетних асигнувань, необхідних на утримання підпорядкованих Міністерству установ природно-заповідного фонду та проведення заходів, спрямованих на збереження і відтворення його природних комплексів;
- організує вивчення, узагальнення та впровадження вітчизняного і зарубіжного досвіду роботи у сфері заповідної справи та формування національної екологічної мережі;
- організує у межах повноважень, визначених Мінекоресурсів, виконання зобов'язань за міжнародними договорами у сфері заповідної справи;
- забезпечує ведення Державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду, систематизує інформацію у сфері заповідної справи;
- за погодженням з Мінекоресурсів організує, здійснює і координує роботу щодо створення нових та розширення територій існуючих об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, зміни їх меж і категорій, скасування статусу, а також охорони і збереження водно-болотних угідь;
- бере участь в організації розроблення і реалізації законодавства, загальнодержавних та міжнародних програм і проектів, спрямованих на розвиток заповідної справи, формування національної екологічної мережі;
- бере участь у формуванні транскордонних природоохоронних територій міжнародного значення та підготовці міжнародних угод щодо спільної діяльності в цій сфері;
- здійснює інші повноваження, передбачені законодавством.

Нині в Україні здійснюється згідно з Указом Президента адміністративна реформа, спрямована на спрощення структурних підрозділів управління заповідною справою, укомплектування їх науковими кадрами, тому, очевидно, зміни у існуючій структурі управління природно-заповідним фондом, як на рівні держави, так і на регіональному рівні.

Місцеві органи державного управління та самоврядування здійснюють свою діяльність у сфері охорони довкілля на підставі Законів України “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про місцеві державні адміністрації”, “Про охорону навколишнього природного середовища” (із змінами та доповненнями). Згідно даних нормативно-правових актів, *обласні та районні ради* відповідають за стан навколишнього природного середовища на своїй території і в межах своєї компетенції, приймають рішення про організацію території і об’єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні.

Аналіз існуючої законодавчої бази стосовно розвитку заповідної справи показує, що основним законодавчим актом у галузі заповідної справи є Закон України “Про природно-заповідний фонд України”. Цим законом затверджено класифікацію територій і об’єктів ПЗФ, зокрема, вперше введено категорію “регіональний ландшафтний парк”, встановлено їх статус, завдання та режим охорони, порядок проведення науково-дослідних робіт, визначені спеціально уповноважені органи в галузі заповідної справи, права громадян і громадських організацій тощо.

Згідно статті 11 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" спеціально уповноваженим органом державного управління у галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду є Міністерство екології та природних ресурсів України. Для забезпечення державного управління територіями та об’єктами природно-заповідного фонду можуть створюватися спеціальні підрозділи Міністерства та його органів на місцях. Нині Міністерство – центральний орган державної виконавчої влади, підвідомчий Кабінету Міністрів України, основні завдання якого полягають у реалізації державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, захисту населення та навколишнього середовища від негативного впливу господарської діяльності шляхом регулювання екологічної, ядерної та радіаційної безпеки на об’єктах усіх форм власності.

Державні управління охорони навколишнього природного середовища областей України у межах своєї компетенції у системі функцій щодо збереження природного капіталу:

- забезпечують реалізацію "Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні";
- здійснюють державне управління територіями та об’єктами ПЗФ;
- здійснюють методичне керівництво веденням заповідної справи і систематичний контроль за додержанням вимог законодавства щодо охорони та ефективного використання територій і об’єктів природно-заповідного фонду підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності та господарювання, громадянами, а також іноземними юридичними і фізичними особами;
- організують і координують роботу щодо розвитку і вдосконалення мережі об’єктів ПЗФ;
- визначають обсяги використання природних ресурсів у межах територій і об’єктів ПЗФ і здійснюють контроль за додержанням доведених лімітів;
- призупиняють або забороняють проведення робіт на ПЗТ, не передбачених режимом їх охорони, а також робіт, які можуть справити негативний вплив на об’єкти, що охороняються.

Найважливішими питаннями в заповідній справі є управління та економічне забезпечення збереження природного капіталу в частині природно-заповідних об’єктів. Стаття 12 Закону "Про природно-заповідний фонд України" має назву “Управління територіями та об’єктами природно-заповідного фонду”. В ній вказується, що управління природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, регіональними ландшафтними парками, а також ботанічними садами, дендрологічними парками і зоологічними парками загальнодержавного значення здійснюється їх спеціальними адміністраціями. Останні можуть створюватися також для управління ботанічними садами, дендрологічними парками, зоологічними парками місцевого значення та парками-пам’ятками садово-паркового мистецтва за рішенням органів, у віданні яких вони перебувають. До складу адміністрацій управління територіями та об’єктами природно-заповідного фонду входять відповідні наукові підрозділи, служби охорони, господарського та іншого обслуговування.

Разом з тим, потрібно зазначити, що нормативно-правове забезпечення управління, функціонування територіями та об’єктами ПЗФ містить низку правових прогалин. Найперше це стосується управління тими ПЗТ, для яких не створюються спеціальні адміністрації (заказники, заповідні урочища, пам’ятки природи). Закон цією ж статтею вказує, що управління ними здійснюється підприємствами, установами, організаціями, у віданні яких перебувають. На нашу думку, така постановка фактично зводить нанівець охорону даних об’єктів. Як правило, землекористувачі не виконують підписаних ними "Зобов’язань", режим охорони існує фактично на папері. До слова, на це вказують також результати перевірки Рахункової палати України.

Рахункова палата України вказує і на інші порушення. Так, не затверджено Порядок ведення Державного кадастру ПЗФ (ст. 59 Закону України "Про природно-заповідний фонд України"), через незадовільне фінансове забезпечення у повному обсязі не завершено інвентаризацію і наповнення бази даних об’єктів ПЗФ. Проведені нами обстеження декількох десятків ПЗО Рівненської області показують, що облаштування та використання їх територій не виконано, практично не дотримується режим охорони, відсутні охоронні знаки та аншлаги.

Як відмічає Рахункова палата України, посилаючись на статтю 5 Закону, об’єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення є юридичними особами. За її підрахунками, нині не мають такого статусу 533 території та об’єкти або 91% від їх загальної кількості, з яких: 292 заказники, 132 пам’ятки природи, 12 ботанічних садів, 13

дендропарків та 84 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Разом з тим слід уточнити, що Законом не передбачено надання статусу юридичної особи заказникам, пам'яткам природи. Якщо виключити 292 заказники і 132 пам'ятки природи, то фактично не мають статусу юридичної особи лише 109 ПЗО.

На даний час в Україні впроваджуються такі національні програми в галузі збереження та невиснажливого використання біологічного різноманіття:

- Програма перспективного розвитку заповідної справи України (Постанова ВРУ від 22.09.1994 р., №177/94-ВР Про програму перспективного розвитку заповідної справи України). У ній було визначено стратегію розвитку цього важливого напрямку природоохоронної діяльності, наукові, правові, організаційні, фінансові та матеріально-технічні засоби її реалізації;

- Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр. (Закон України, Програма від 21.09.2000 р., «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр.») Загальнодержавна програма охорони та відтворення навколишнього середовища Азовського і Чорного морів (Закон України від 22.03.2001 р., «Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення навколишнього середовища Азовського і Чорного морів») – ця програма є комплексною, включає компоненти біологічного різноманіття;

- «Загальнодержавна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води» (Постанова Верховної Ради України від 27.02.1997р. «Про Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води»;

- Загальнодержавна програма «Ліси України» – визначає основні напрями та джерела забезпечення збалансованого розвитку лісового господарства країни, спрямованого на посилення екологічних, соціальних та економічних функцій лісів в умовах реформування сільгоспдприємств, прийняття нового земельного законодавства (Постанова Верховної Ради України від 29.04.2002р. «Про затвердження Державної програми «Ліси України» на 2002-2015 рр.).

Державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства один з основних напрямів діяльності в сфері охорони довкілля і здійснюється Державною екологічною інспекцією та територіальними органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища. Значно посилились позиції інспекційних підрозділів після внесення змін і доповнень до Положення про державне управління екології та природних ресурсів в областях, містах Києві і Севастополі, затвердженого наказом Мінекоресурсів від 31.05.2002 р. Завдяки реалізації цих змін та доповнень у складі територіальних органів Міністерства охорони навколишнього середовища утворені екологічні інспекції (у тому числі міські, районні, міжрайонні) з чітко окресленими правами та функціями.

В останній час відбулися досить істотні зміни в природоохоронному законодавстві. Однак на місцях це не враховується повною мірою. Так, у «Методичних рекомендаціях щодо розробки Положень про установи природно-заповідного фонду», затверджені наказом колишнього Головного управління національних природних парків і заповідної справи від 20.05.99 р., не враховано:

- зміни статусу служби державної охорони природно-заповідного фонду, закріпленого у «Положенні про службу державної охорони природно-заповідного фонду України», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2000 р. «Про службу державної охорони природно-заповідного фонду України»;

- реорганізації центральних органів виконавчої влади (Мінекоресурсів, Держкомлісгоспу, Мінагрополітики);

- вимоги Положення щодо наукової діяльності заповідників та національних природних парків, затвердженого наказом Мінекоресурсів України від 09.09.2000 р.;

- перелік платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами ПЗФ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 р.

Головним документом, який регламентує облаштування, охорону та використання територій природно-заповідного фонду справедливо вважається проект організації території та охорони природних комплексів установ природно-заповідного фонду. На жаль, у більшості ПЗО такі проекти відсутні. Недосконалою є нормативно-правова база з питань проектування організації територій цих установ. Закон не дає визначення терміну "проект організації території об'єкту природно-заповідного фонду" та його призначення. Діюча інструкція щодо лісовпорядкування у єдиному державному лісовому фонді СРСР, затверджена рішенням Держкомлісгоспу СРСР від 12.04.1985 р., яка нині частково унормовує це питання, не відповідає сучасним суспільно-економічним умовам та чинному законодавству, і, насамперед, Закону України "Про природно-заповідний фонд України". Інструкція призначена для підприємств переважно лісогосподарського профілю і не враховує: нових умов землекористування і форм власності; наявності таких відносно нових категорій ПЗФ, як біосферні заповідники і національні природні парки; різних форм фінансування природоохоронних заходів; можливостей міжнародного співробітництва та ін.

Склад проектів організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів визначений лише для національних природних парків. Для інших об'єктів ПЗФ нормативно-методичні документи з цього питання відсутні. Удосконалення та застосування методології збереження біорізноманіття на основі кращого закордонного досвіду з урахуванням національних особливостей та сформованої нормативно-законодавчої бази дозволить створити ефективний механізм збереження біорізноманіття в Україні.

Висновки. Державна політика збереження природного капіталу має складний та інтерорганізаційний характер. Організаційна структура органів державної влади щодо управління системою збереження природного капіталу є досить складною, громіздкою та багатофункціональною. Існує багато органів державної влади, місцевого самоврядування, задіяно низку громадських організацій, що формують систему державної політики збереження природного капіталу. Державна політика (як вплив на повсякденне життя суспільства) виступає підсумком великої кількості програм, законодавчих дій та організаційних взаємодій. Ефективною державна політика збереження природного капіталу може стати лише за умови об'єднання зусиль урядів багатьох країн світу у напрямі невиснажливого використання ресурсів природи, розумного заповідання територій, залучення інноваційних інструментів та стимулювання. Важливим інструментом у руках уряду щодо збереження природного капіталу є підписання різноманітних конвенцій про збереження природи. Проте всі ці механізми повинні діяти фактично і ґрунтуватися на розумінні того, що природний капітал є незаперечною умовою існування не лише генофонду рослинного і тваринного світу, але й самої людини, усього суспільства.

Література.

1. Романенко Є. О., Чаплай І. В. Маркетинг у державному управлінні: архетипний підхід // <https://cyberleninka.ru/article/v/marketing-u-derzhavnomu-upravlinni-arhetipniy-pidhid>.
2. Современный экономический словарь / Сост. Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 479 с.
3. Толковый словарь современного русского языка. Языковые изменения конца XX столетия / ИЛИ РАН; Под ред. Г.Н. Складчиковой. – М.: ООО «Изд-во Астрель», 2001. – 944 с.
4. Борисов Е.Ф., Петров А.А., Стерликов Ф.Ф. Экономика: Справочник. – 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 400 с.
5. Экономика. Краткий словарь / Под ред. Т.В. Игнатова. – Ростов н/Д.: Феникс, 2001. – 336 с.
6. Словник економічної афористики / уклад.: А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. - С. 181.
7. Пухова У.М. «Природный капитал», как часть составляющего природных ресурсов // *Фундаментальные исследования*. – 2008. – № 2. – С. 130-132.
9. Буркинський Б.В.// «Зелена економіка» крізь призму трансформаційних зрушень в Україні / Б.В. Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов – Одеса: ІПРЕД НАН України - Саки: ПП «Фенікс», 2011. – 348 с.
10. «Европа 2020» — стратегия социально-экономического развития Европейского Союза на период до 2020 года, 2010 // Режим доступа: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/eurobulletin/eurobulet_04_2010_uk.pdf.
11. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 880-р. // Режим доступу www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
12. Навстречу «зеленой экономике». Пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Доклад ЮНЕП, 2011 –. // Режим доступа: http://www.unep.org/greenconomy/portals/88/documents/ger/ger_synthesis_r_u.pdf
13. Національна доповідь «Цілі розвитку тисячоліття. Україна»// Міністерство економіки України, - К.: Мінеконом. України 2010р. – С. 91, 95, 96-97.
14. Підліснюк В.В., Загірняк М.В., Їркова І.І. Стратегія сталого розвитку та змін клімату / В.В. Підліснюк, за ред.. В.В.Підліснюк. – Кременчук: Видавництво «Щербатих», 2013. – 224 с.
15. The Green Economy// TUNZA (The UNEP Magazin for Youth), 2011. – 9, № 4. – 24 p.

References.

1. Romanenko, E. and Chaplai I. (2011), “Marketing u derzhavnomu upravlinnii: arhetypnyi pidhid”, *Publichne vriaduvannia* [Online], vol 1, available at: <https://cyberleninka.ru/article/v/marketing-u-derzhavnomu-upravlinni-arhetipniy-pidhid>.
2. Rajzberg, B.A., Lozovskij, L.S. and Starodubceva, E.B. (2003), *Sovremennyy ekonomicheskij slovar'* [Modern Economic Dictionary], INFRA-M, Moskva, Russia.
3. Sklyarevskaja, G.N. (2001), *Tolkovyy slovar' sovremennogo russkogo yazyka*. [Explanatory dictionary of the modern Russian language], ООО «Izd-vo Astrel'», Moskva, Russia.
4. Borisov, E.F., Petrov, A.A., and Sterlikov, F.F. (1998). *Ekonomika: Spravochnik* [Economics; directory], Finansy i statistika, Moskva, Russia.
5. Ignatov, T.V. (2001), *Ekonomika. Kratkij slovar'* [Economics: short dictionary], Feniks, Rostov na Donu, Russia.
6. Zagorodnij, A. G. And Voznyuk, G. L. (2013), *Slovník ekonomichnoi aforistiky* [Dictionary of economic aphorism], Vidavnictvo L'viv's'koї politekhniky, L'viv, Ukraine.
7. Puhova, U.M. (2008), ““Natural capital”, as part of the constituent natural resources”, *Fundamental'nye issledovaniya*, vol. 1, p. 130-132.
8. Burkins'kij, B.V., Galushkina, T.P. and Reutov, V.E. (2011), “*Zelena ekonomika» kriz' prizmu transformacijnih zrushen' v Ukraїn*”, PP «Feniks», Odesa, Ukraine.

9. "Europe 2020" is the strategy of the social and economic development of the European Union for the period until 2020 (2010), "News of the region", available at: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/eurobulletin/eurobulet_04_2010_uk.pdf (Accessed 4 April 2018).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), "The Concept of National and Ecological Policies of Ukraine for the period up to 2020", available at: : <http://.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main> (Accessed 4 April 2018).

11. Towards a "green economy". Ways to sustainable development and poverty eradication (2011). available at: http://www.unep.org/greeneconomy/portals/88_documents/ger/ger_synthesis_r u.pdf (Accessed 4 April 2018).

12. Ministry of Economy of Ukraine (2010), "National report "Millennium Development Goals. Ukraine" [Research and innovation activity in Ukraine 2008. Statistical yearbook], Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.

13. Pidlisnyuk, V.V., Zagirnyak., M.V. and Irkova, I. (2013), *Strategiya stalogo rozvitku ta zmin klimatu* [Sustainable Development and Climate Change Strategy], Vidavnictvo «SHCHerbatih», Kremenchuk, Ukraine.

14. The Green Economy (2011), [The UNEP Magazin for Youth], TUNZA, UNEP.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу.